

Kendine ait bir arzu nesnesi: Celia Paul

"Otoportre"
Celia Paul
Çev: Mine
Haydaroğlu
Yapı Kredi
Yayınları
Fiyatı: 35 TL

Celia Paul bu zarif ve tuhaf bir şekilde mesafeli olan otobiyografisinde gençliğine, ailesiyle ve özellikle annesiyle ve yoğun olarak da Lucian Freud'la olan 10 yıllık ilişkisine yer veriyor.

BÜŞRA UYAR

"Önce dış hatlarım. Ana hatlarım. Acele etmeyin. Önce bana iyice bakın. Kollarımın nasıl durduğuna bakın. Ellerime." Bir Céline Sciamma harikası olan "Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi" (Portrait de la jeune fille en feu, 2019) filmi bu repliklerle başlamıştı. Sanat tarihi boyunca en az yetenekleri kadar cinsel dürtüleriyle de önemli yerlere gelen erkeklerin, bir erkeğin arzu nesnesi olarak nazlı nazlı süzülme dışında sanatta hiçbir "ederi" olmayan kadınların dünyasında ne basit ne etkileyici mükemmel bir başlangıç: Kadın ressam Marianne kadın öğrencilerine poz verirken onların öğretmenini ve "bakılan" objesi oluyor.

"Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi" en basit tabiriyle alışlagelmiş bakan-bakılan ilişkisini alaşağı etmiş bir film: Bir kadın hayatta ve sanatta var olmayı bir erkeğin ilham kaynağı olarak mı devam ettirecek, yoksa ellerini elbisesinin ceplerine sokup başına buyruk mu davranacak? Marianne elleri ceplerinde bir kadın ressamdı. Kadınların baskılanan, anlatılmayan tarihinde yalnız değildi; nitekim erkeklerin arada bir anlatmaktan pek memnun olduğu "sınırlarını bilen, edep" karakterlerden biri olduğu da söylenemezdi.

Yine de erkekler de tarihlerinin kadından mahrum kalmasını istemez, tabii ki onların yalnızca minik ilham perileri olarak yerini bilmesi şartıyla. Celia Paul de Sigmund Freud'un yeğeni ressam Lucian Freud'un ilham perisi olarak erkek anlatısında pekala geçiştirilebilirdi. Neyse ki Celia Paul güçlü bir ressam olmasının yanı sıra güçlü bir otobiyografi yazarı.

"Portre ressamı değilim"

2019 yılında "Self-Portrait" ismiyle yayımlanan "Otoportre", Mine Haydaroğlu'nun çevirisiyle dilimize kazandı. Paul bu zarif ve tuhaf bir şekilde

mesafeli olan otobiyografide gençliğine, ailesiyle ve özellikle annesiyle ve yoğun olarak da Lucian Freud'la olan 10 yıllık ilişkisine yer veriyor.

Celia Paul "Ben portre ressamı değilim" diyerek başlıyor sözlerine. Otobiyografisi boyunca Lucian Freud, annesi, kız kardeşleri ve arkadaşları hakkında yazan, çoğunlukla portreler yaptığını okuduğumuz bir ressamın bu sözlerle bizi karşılaşması tuhaf belki de. Zira Paul hem kitapta yer alan çalışmaları hem de yazdıklarıyla kusursuz portreler oluşturuyor. Tek bir portre hariç: Kendisi.

Henüz yapmadıkları

Evet, ilginç bir şekilde Paul kendisini tam anlamıyla, tüm derinliğiyle tanımamıza izin vermiyor sanki. Tonu kimi zaman donuk kimi zaman ilginç bir şekilde merhametsiz. Ne zaman ki Paul sanatını, "canını acıtan henüz yapmadığı resimleri" anlatmaya başlıyor, dili o zaman renk buluyor, heyecanlanıyor ve şiire öykünüyor: "Tarih boyunca kadınlar çoğunlukla sanatçıdan ziyade sanatın konusu olarak görülmüşler. Kadınların kendilerini yaşadıkları tecrübeye adamaya doğal eğilimleri, sessiz sakin kalma yetenekleriyle de birleşince pek çok kadın büyük erkek sanatçılara büyük ilham perileri olmuşlar. Kadın sanatçı olarak bir strateji belirlemek gerekiyor: Ben kendi başıma buyrukluğumu korumak için sınırlar koymaya gerek duydum. Virginia Woolf'la aynı fikirdeyim; kadın sanatçının 'kendine ait bir oda'sı olması temel, hayatı bir ihtiyaç."

"Otoportre" ile beraber kendi için hayati bir ihtiyacı sağlamış, bir erkeğin ilham kaynağı olmaktan çok öteye geçmiş, elleri elbisesinin cebinde bir kadın tanıyoruz. "Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi"ndeki Marianne'ı tanımakla aynı heyecan: Zira ikisi de "kendine ait bir arzu nesnesi". ■